

Nyugdíj és öngondoskodás

Melléklet:

A Legfelsőbb bíróság Pfv. II. 22.093/2009. számú határozata (2011. évi. 165. bírósági határozat)

A jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részének az alapjául szolgáló tényállás szerint a felperes és a néhai F. F. (a továbbiakban: örökhagyó) - akinek az alperes a testvére és egyben a törvényes örököse is - 1993. október 22-től az örökhagyó 2005. július 27-én bekövetkezett haláláig, élettársi kapcsolatban éltek a felperes különvagyoni ingatlanában.

Az élettársi kapcsolat ideje alatt a felperes közalkalmazotti munkaviszonnyal rendelkezett és összesen 6 705 900 forint jövedelmet ért el, az örökhagyó pedig az ÉMÁSZ Nyrt. alkalmazásában állott és összesen 9 674 606 forint munkabér jövedelemben részesült, amelyhez 157 116 forint munkába járást támogató költségtérítés járult. A háztartásukat - amelyben kiskorú gyermek vagy más hozzátartozó nem élt - teljes egészében a felperes látta el.

Az örökhagyó munkabére az Erste Bank Hungary Nyrt.-nél vezetett lakossági folyószámlára érkezett, amelynek az egyenlege az örökhagyó halálakor 344 252 forint volt. A felperes az örökhagyó halálát követően a számláról az örökhagyó bankkártyájával vásárolt, a számlán 14 765 forint összeg maradt.

Az örökhagyó 1995-től volt tagja a Villamosenergia-Ipari Társaságok Nyugdíjpénztárának. Halálának időpontjában az önkéntes pénztári egyéni számláján 1 826 066 forint összeget tartottak nyilván. A számlának kedvezményezettje nem volt megjelölve.

A felperes módosított keresetében - tulajdonjog megállapítása, közös tulajdon megszüntetése, hagyatéki hitelezői igény érvényesítése és élettársi közös vagyon megosztása jogcímén előterjesztett egyéb igények mellett - az alperes arra való kötelezését kérte, hogy hagyatéki hitelezői igény jogcímén fizesse meg neki a közös vagyonhoz tartozó, de az örökhagyó nevére szóló számlákon lévő - többek között az Erste Bank Nyrt. és a Villamosenergia-Ipari Társaság Nyugdíjpénztára által kezelt, fentebb részletezett - megtakarítások fele részét.

Az alperes az érdemi ellenkérelmében a hagyatéki hitelezői igény jogalapját és összegszerűségét részben (a temetési költség vonatkozásában) elismerte, ezt meghaladóan azonban a kereset elutasítását kérte, és beszámítási kifogással élt az örökhagyó nevére szóló betétkönyvből, illetve számlákról a felperes által felvett összegek vonatkozásában.

Az elsőfokú bíróság az ítéletével megállapította, hogy a felperes élettársi közös szerzés jogcímén megszerezte a Fiat Tipo típusú személygépkocsi tulajdonjogát 1/2 részben. A közös tulajdont megszüntette akként, hogy az alperes 1/2 tulajdoni illetőségét 200 000 forint megváltási ár ellenében a felperes tulajdonába adta. Kötelezte az alperest 609 486 forint megfizetésére a felperes részére 15 nap alatt, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A felperest kötelezte 15 nap alatt az alperes javára 56 110 forint perköltség megfizetésére, az alperest pedig az államnak külön felhívásra 36 471 forint eljárási illeték megfizetésére, és úgy rendelkezett, hogy a fennmaradó eljárási illetéket és állam által előlegezett szakértői költséget az állam viseli. Ugyanezen ítéletével az elsőfokú bíróság a felperest 80 000 forint pénzbírsággal is sújtotta.

Az ítélete felülvizsgálattal érintett részének indokokolása szerint az elsőfokú bíróság bizonyítottan látta azt, hogy a felperes és az örökhagyó között a felperes által megjelölt időszakban élettársi kapcsolat állott fenn, és a volt élettársak jövedelmét, valamint a felperes közös háztartásban végzett munkáját értékelve a közös szerzésben való közreműködésük arányát 50-50%-os mértékben határozta meg.

Az ítéletét - egyebek mellett - azzal indokolta, hogy az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 578/G. §-ának (1) bekezdésében foglaltakból az következik, hogy az élettársi vagyonszaporulat része az életközösség alatt vásárolt ingó és ingatlanvagyon, továbbá mindaz a vagyonszaporulat is, ami az életközösség alatt a felek közös gazdálkodása során keletkezett.

A felperes és az örökhagyó élettársi életközössége az örökhagyó halálával szűnt meg, és az említett időpontban az örökhagyó lakossági folyószámláján 344 252 forint volt, amely a per adatai szerint munkabérből származott. Nem volt megállapítható ugyanakkor az, hogy a vitás összeg a közös gazdálkodás eredményeként áll-e rendelkezésre, és ezért az tartósan a vagyonszaporulat részét képező vagyonszaporulathoz, illetve vagyongyarapodáshoz tartozik-e. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság úgy foglalt állást, hogy az teljes egészében a hagyatékhöz tartozik, ezért az Erste Bank Nyrt. által vezetett folyószámla követelés megosztása iránt előterjesztett keresetet elutasította.

Alaposnak találta viszont a Villamosenergia-Ipari Társaság Nyugdíjpénztáránál meglévő 1 826 066 forint vonatkozásában előterjesztett hagyatéki hitelezői igényt. A Nyugdíjpénztár tájékoztatása és a per egyéb adatai szerint az örökhagyó az egyéni számláját 1994-1995. években nyitotta és arra mind a munkáltató, mint pedig a pénztártag befizetéseket teljesített. Az egyéni számla megnyitására tehát az életközösség ideje alatt került sor, az oda befizetett összegek teljesítése pedig a közös gazdálkodás során történt, az említett megtakarítást tehát a volt élettársaknak nyilvánvalóan közös teherviseléssel kellett az életközösség alatt kigazdálkodniuk. Mindezek miatt az elsőfokú bíróság a felperesnek a nyugdíjpénztárban meglévő összeg 1/2 részére előterjesztett megtérítési igényét alaposnak találta, ezért az említett jogcímen 913 033 forintot a felperes javára elszámolt.

A feleknek a kereset és a beszámítási kifogás útján érvényesített egyéb igényeire is tekintettel az elsőfokú bíróság a felperest megillető követelés összegét összesen $(31\,954 + 127\,761 + 63\,880 + 205\,312 + 913\,033 =)$ 1 150 301 forintban, az alperes jogszerű követelését pedig $(196\,563 + 344\,252 =)$ 540 815 forintban határozta meg, és a kölcsönös követelések beszámításának az eredményeként az alperest $(1\,150\,301 - 540\,815 =)$ 609 486 forint felperesnek való megfizetésére kötelezte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen mindkét fél fellebbezett.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával - egyebek mellett - annak megállapítását kérte, hogy az Erste Banknál meglévő lakossági folyószámlán elhelyezett 344 252 forint az életközösségi vagyon részre, amelynek 1/2 része őt megilleti az élettársi közösség alatti közös vagyongyarapodás miatt.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a felperes keresetének elutasítását kérte a nyugdíjpénztárnál meglévő 1 826 066 Ft összegű megtakarítás 1/2 részére vonatkozóan. Arra hivatkozott, hogy a nyugdíjpénztárnál meglévő megtakarítás az 1993. évi XCVI. törvény 16/A. § (1) bekezdése értelmében nem képezi a hagyatéki tárgyat, azzal szemben hagyatéki hitelezői igényt érvényesíteni nem lehet, és ez a megtakarítás nem a felperes és az örökhagyó közös gazdálkodásának eredménye, mert erre a számlára a felek befizetést nem eszközöltek, oda csak az örökhagyó munkabérből és munkáltatójától történt befizetés.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az alperes által vitatott ítéleti rendelkezés helybenhagyását indítványozta. Hangsúlyozta, hogy a nyugdíjpénztárnál meglévő számlára befizetett összeg, az élettársi vagyonszaporulat része.

A másodfokú bíróság az ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, míg fellebbezett részében megváltoztatta és a felperesnek járó 609 486 forint marasztalási összeget 845 496 forintra, az alperes által Magyar Államnak megfizetendő 36 471 forint eljárási illeték összegét 50 700 forintra felemelte. Úgy rendelkezett, hogy a fennmaradó eljárási illetéket a Magyar Állam, az elsőfokú költségeiket pedig a felek maguk

viselik. A felperes 80 000 forint pénzbírsággal sújtó rendelkezését hatályon kívül helyezte. Ezt meghaladó - a felperes keresetét elutasító és a szakértői díj viselésére vonatkozó - rendelkezéseiben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Megállapította, hogy a fellebbezési illetéket az állam, egyéb másodfokú költségeket a felek maguk viselik.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési kérelmek és fellebbezési ellenkérelem korlátai között vizsgálta felül, ezért az elsőfokú bíróság ítéletének a - nem fellebbezett - a Fiat Tipo típusú személygépkocsi tulajdonjogának megállapítására és a közös tulajdon megszüntetésére, az örökgyó különvagyoni ingatlanának fenntartási költségei 1/2 részének megtérítésére (31 954 forint), a gyógyszerköltség fele részének megtérítésére (63 880 forint), valamint a temetési és kegyeleti költség (205 312 forint) megtérítésére vonatkozó rendelkezéseit nem érintette.

Az alperes fellebbezését alaptalannak, a felperes fellebbezését pedig kis mértékben alaposnak találta.

A felülvizsgálattal érintett körben arra mutatott rá, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, abból azonban részben téves jogi következtetésre jutott.

Alaposnak találta a másodfokú bíróság a felperes fellebbezését az örökgyó Erste Banknál lévő folyószámláján elhelyezett megtakarítással kapcsolatosan.

Nem vitatottan a felperes és az örökgyó 1993. október 22-től 2005. július 27-ig élettársi kapcsolatban éltek.

A Ptk. 578/G. § (1) bekezdésének alkalmazásával az állandó bírói gyakorlat szerint az élettársi jogviszony fennállásának bizonyítottasága törvényes vélelmet létesít amellyel, hogy az annak tartama alatt az élettársak által akár együttesen, akár külön-külön megszerzett bármely vagyontárgy az élettársak közös tulajdonát képezi, kivéve, ha az élettársak valamelyike kizárólagos szerzést bizonyít, ezért a közös szerzés célját, a szerzésben való közreműködésben való tényét és mértékét, valamint az ennek megfelelő arányú közös tulajdonszerzés mértékét, nem az egyes vagyontárgyakra nézve külön-külön, hanem az együttélés teljes tartama alatt megszerzett vagyontömegre vonatkozóan egységesen kell meghatározni.

E szerint a felperes és az örökgyó élettársi kapcsolatának fennállása alatt szerzett vagyontárgy, készpénz, megtakarítás, munkabér, élettársi közös vagyonnak minősül. Ennek megfelelően az örökgyó nevére nyitott lakossági folyószámlán elhelyezett megtakarítás, az örökgyó fizetése az élettársi közös vagyon része, mint ahogyan a nyugdíjbiztosítónál elhelyezett megtakarítás is. Utóbbi vonatkozásában az alperes alaptalanul hivatkozik annak különvagyoni jellegére.

Az alperes a fellebbezésében helyesen hivatkozott arra, hogy a nyugdíjpénztár egyéni számláján nyilvántartott megtakarítás az 1993. évi XCVI. törvény 16/A. §-ának (1) bekezdése értelmében az örökgyó hagyatékának nem része, e vonatkozásban a felperes hagyatéki hitelezői igényt nem érvényesíthet. A felperes azonban az egész eljárás során azt adta elő, hogy a lakossági folyószámlán és nyugdíjpénztárnál vezetett számlán lévő megtakarítás az élettársi közös gazdálkodás eredménye, a keresetét pedig a másodfokú eljárásban pontosította, és az említett összegekre az élettársi közös vagyon megosztása jogcímén tartott igényt.

Mindezek alapján az elsőfokú bíróság által megállapított összegeken felül a felperes javára kellett elszámolni az Erste Banknál elhelyezett lakossági folyószámlán örökgyó halálakor meglévő megtakarítási összeg felét, 172 127 forintot.

Észlelte a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság számítási hibát vétett. Az általa felperes javára elszámolt összeg 1 150 301 forint helyett helyesen, 1 214 179 forint. Így a beszámítás alapján felperesnek járó - elsőfokú bíróság által megállapított - összeg 609 486 forint helyett helyesen 673 364 forint. Ehhez hozzáadva a fentiek szerint felperesnek járó további 172 127 forintot, a felperest 845 491 forint illeti meg.

Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett részében megváltoztatta, egyebekben pedig helybenhagyta.

A jogerős ítélet ellen az alperes felülvizsgálati kérelemmel élt a másodfokú bíróság ítéletének a részbeli hatályon kívül helyezése, valamint az elsőfokú bíróság ítéletének a részbeni megváltoztatása és az örökgyó nevén az Erste Bank Nyrt. által vezetett lakossági folyószámla 344 252 forintos követelésének a fele része, valamint a Villamosenergia-Ipari Társaságok Nyugdíjpénztára által vezetett egyéni számla 1 826 066 forintos követelésének a fele része vonatkozásában a felperes keresetének az elutasítása iránt.

A felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a jogerős ítélet általa sérelmezett rendelkezéseinek az alapjául szolgáló tényállás iratellenes, a perben eljáró bíróságoknak az arra alapított érdemi döntése pedig a Ptk. 578/G. §-át, valamint az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény 13. §-ának (3) bekezdését, valamint a 16/A. §-ának (1), (5) és (7)-(8) bekezdését sérti.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott rendelkezéseinek a hatályban tartásra irányult.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el, és a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján csak a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

I. A jogerős ítélet a felülvizsgálattal támadott körben a peres felek egymással ellentétes előadásának, valamint a becsatolt okirati bizonyítékok adatainak az egymással való egybevetése, azok okszerű, logikai ellentmondásoktól mentes, és a Pp. 206. § (1) bekezdésében foglalt elveknek egyébként is megfelelően történő értékelése alapján, megalapozottan állapította meg a tényállást.

Az örökgyó nyugdíjpénztári számláján lévő megtakarítás vonatkozásában a jogerős ítélet tényként azt állapította meg, hogy a számlát az örökgyó az életközösség ideje alatt, 1994-1995. években nyitotta és „arra mind a munkáltató, mind pedig a pénztártag befizetéseket teljesített”.

A jogerős ítéletnek ez a ténymegállapítása pedig - az alperes téves felülvizsgálati érvelésével szemben - nem iratellenes.

A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok adatai szerint ugyanis az örökgyó önkéntes nyugdíjpénztári tagsági viszonya alapján az 1995. évtől 2004. évvel bezárólag terjedő időszakban a számlára örökgyó munkáltatója összesen 974 297 forint munkáltatói hozzájárulást utalt át, az örökgyó pedig összesen 133 361 forint dolgozói tagdíjat fizetett be, az említett időszakban tehát a munkáltatói és dolgozói hozzájárulás mindösszesen 1 107 658 forint volt.

A Pp. 270. § (2) és 275. § (3) bekezdésében foglaltakból viszont az következik, hogy a tényállás megállapításának a módjára vonatkozó és az ügy érdemi elbírálására is lényeges kihatással lévő eljárásjogi szabálysértés hiányában a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás felülvizsgálati eljárás keretében történő felülmérlegelésének, a bizonyítékok újbóli értékelésének nincs helye.

II. A Ptk. - perbeli időszakban hatályos - 685/A. §-a szerint az élettársak - ha jogszabály másként nem rendelkezik - két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy, a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése értelmében az élettársak együttélésük alatt a szerzésben való közreműködésük arányában szereznek közös tulajdont, ha pedig a közreműködés aránya nem állapítható meg, azt azonos mértékűnek kell tekinteni, azzal, hogy a háztartásban végzett munka a szerzésben való közreműködésnek számít.

Amíg tehát az 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 27. §-ának (1) bekezdése „házastársi vagyonszövetség” létrejöttéről rendelkezik, és a házastársak „osztatlan közös tulajdonává” minősíti „mindazt”, amit a házastársak a házassági életközösség ideje alatt akár

együttesen, akár külön-külön szereztek, addig a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdése - a másodfokú bíróság e vonatkozásban téves indokolásával szemben - kizárólag az élettársak „szerzésben való közreműködés arányában történő közös tulajdonszerzéséről” szól, nem létesít viszont „vagyonközösséget” az élettársak között. (LB Pf. II. 25.137/2000/5.).

Ebből viszont az következik, hogy az élettársak foglalkozásból, illetve kereső tevékenységből eredő jövedelme és az annak felhasználásával szerzett vagyontárgy csak akkor és annyiban minősül közös vagyonnak, ha és amennyiben az a közös gazdálkodás körében, illetőleg a közös szerzéshez ténylegesen felhasználást nyer (Pfv. II. 22.986/2001/5., Pfv. II. 21.364/2000/6.), vagy - az elsőfokú bíróság helyes indokai szerint - közös felhalmozási céllal létrehozott megtakarításnak tekinthető.

1. Téves az alperesnek az a felülvizsgálati érvelése, hogy az örökhagyó hagyatékának megnyíltakor meglévő és az Erste Hungary Nyrt. által vezetett lakossági folyószámlán kezelt 344 252 forint élettársi közös vagyonként történő megosztása a Ptk. 578/G. §-ának (1) bekezdését sértené azért, mert az nem a volt élettársak közös gazdálkodásának az eredménye, hanem az örökhagyó munkabére volt, amely teljes egészében a hagyatékhoz tartozott.

Nem merült fel ugyanis a perben semmiféle olyan adat, amely arra utalna, hogy a volt élettársak a saját jövedelmeiket külön-külön kezelték volna, a vitás folyószámla követelése pedig a rendszeres havi jövedelmükhöz képest viszonylag jelentős összeget tett ki, ez a tény pedig már önmagában is arra utal, hogy az a volt élettársak közös megtakarításának minősül.

A Ptk. 578/G. §-ának a helyes alkalmazásával, és az ítélezési gyakorlattal is összhangban járt el tehát a másodfokú bíróság akkor, amikor az örökhagyó nevén vezetett folyószámlán lévő 344 252 forintos megtakarítás 172 126 forintos fele részét - élettársi közös vagyon megosztása jogcímén - a felperes javára számolta el.

2. Alappal hivatkozik ugyan az alperes a felülvizsgálati kérelmében arra, hogy az okirati bizonyítékok adatai alapján tévesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy az örökhagyó - életközösség ideje alatt megnyitott - egyéni számlájára „befizetett összegek teljesítése ... a közös gazdálkodás során történt, az említett megtakarítást tehát a volt élettársaknak nyilvánvalóan közös teherviseléssel kellett az életközösség alatt kigazdálkodniuk”, mert a nyugdíjpénztári befizetés túlnyomó részét az örökhagyó munkáltatója fizette be, és ehhez képest az örökhagyó által teljesített tagdíj befizetés elenyésző volt.

Helyes az alperesnek az az érvelése is, hogy az Önkéntes Kölcsönös Biztosító Pénztárakról szóló 1993. évi XCVI. törvény (a továbbiakban: Tv.) 13. §-ának (3) bekezdése szerint a pénztártag számláján elhelyezett összegekre sem a pénztártag hitelezői, sem kívülálló harmadik személy hitelezői nem tarthatnak igényt, kivéve a pénztártag rendelkezése szerint az egyéni számlán lekötött összeget, amelyet a 47. § (7) bekezdés szerint az 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Hpt.) hatálya alá tartozó hitelintézettel kötött szerződésében fedezetként felajánl (tagi lekötés). A 16/A. §-ának (1) bekezdése értelmében a tag halála esetén az egyéni számla hagyatékának nem része. A tag a halála esetére az alapszabályban foglaltak szerint természetes személy kedvezményezettet jelölhet a belépési nyilatkozaton, közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban (haláleseti kedvezményezett). A (7) bekezdése kimondja, hogy ha a pénztártag kedvezményezettet nem jelölt, vagy a jelölés az (5) bekezdésben foglaltak alapján hatályát veszítette, akkor kedvezményezettnek a tag természetes személy örökösét kell tekinteni, örökrésze arányában. Az örökös jogállása a kedvezményezettével megegyezik. Ha a tagnak a törvényes öröklés rendje szerint természetes személy örököse nincs, akkor az egyéni számlán lévő összeg a pénztárra száll és azt a pénztár fedezeti tartalékán a tagok egyéni számlái és a szolgáltatási tartalékok javára a jóváírás időpontjában fennálló egyenlegek figyelembevételével kell elszámolni. A (8) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy a kedvezményezett(ek) a tag halálának időpontjában az egyéni számla kizárólagos tulajdonosává válik (válnak).

Ennek ellenére is alaptalanul érvel az alperes azzal, hogy az örökhagyó halálakor az egyéni számlán lévő megtakarítás fele részére a felperes élettársi közös vagyon megosztásának jogcímén sem tarthat jogszerű igényt, hagyatéki hitelezői igényt pedig az említett tétellel összefüggésben - a pontosított keresete és a másodfokú bíróság helyes indokai szerint - nem érvényesített.

A Tv. 2., 11., 12. és 47. §-ában foglaltakból ugyanis az következik, hogy a munkavállaló által a nyugdíjpénztárnál nyitott egyéni számlára eszközölt tagdíj és egyéb befizetéseknek, valamint - többek között - a munkáltatói tag hozzájárulása részbeni jóváírásának nem az egyedüli, és nem is az elsődleges célja az, hogy a tag halála esetén az általa megnevezett kedvezményezett, haláleseti kedvezményezett hiányában pedig a tag - kedvezményezettnek tekintett - természetes személy örököse az egyéni számlának, és ezáltal a számlán nyilvántartott összegnek a kizárólagos tulajdonosává váljék. A nyugdíjpénztári tagság és egyéni számla ugyanis elsődlegesen azt a célt szolgálja, hogy az egyéni nyugdíjszámlán nyilvántartott összeghez az ún. várakozási idő letelte, a nyugdíjszolgáltatáshoz (kiegészítő nyugdíj) pedig a nyugdíjkorhatár elérése után - a pénztári tagságának fenntartása vagy annak megszüntetése mellett - választása szerint egy összegben vagy járadék formájában még életében maga a pénztártag hozzájuthasson. Az említett nyugdíjpénztári szolgáltatások tehát lényegében a pénztártag saját megélhetéséhez biztosítanak a várakozási idő letelte vagy a nyugdíjkorhatár elérése után egy összegű többletbevételt vagy járadékszerű kiegészítő jövedelmet. Emellett pedig csupán másodlagos jelentősége lehet annak, hogy az egyéni számlán nyilvántartott összeg - a munkavállalókat kötelezően terhelő ún. állami nyugdíjjárulék befizetett összegekhez hasonlóan - nem örökölheto ugyan, de a számla kizárólagos tulajdonát a haláleseti kedvezményezett vagy a tag kedvezményezettnek tekintett természetes személy örököse - a nyugdíjjáruléktól eltérően - a tag halála esetén akkor is megszerzi, ha a pénztár szolgáltatásaihoz a tag életében nem jutott hozzá vagy az említett szolgáltatásokra még jogosulttá sem vált.

Mindezekből viszont az következik, hogy az örökhagyó a nyugdíjpénztári tagsági viszonyát nyilvánvalóan azzal a céllal létesítette, és a nyugdíjpénztári befizetéseket azzal a céllal teljesítette, hogy a pénztár említett szolgáltatásaihoz a várakozási idő eltelte vagy a nyugdíjkorhatár elérése után ő maga még életében hozzájuthasson, és ezáltal az egy összegű vagy a járadékszerű szolgáltatás a saját, és a vele több mint 11 éven át élettársként együtt élő felperes megélhetéséhez is kiegészítő jövedelmet biztosítson. Ennek ugyanis nem mond ellent az, hogy - a haláleseti kedvezményezett megjelölésének a hiánya miatt - az egyéni számla kizárólagos tulajdonát az alperes, mint az örökhagyó kedvezményezettnek tekintett természetes személy örököse szerezte meg, hiszen - az egyesített hagyatékátadó végzésből kitűnően - az egyéni számla megnyitásakor még élt az örökhagyó szülője. Ez a tény pedig cáfolja annak a lehetőségét, hogy az örökhagyó a haláleseti kedvezményezett megjelölését szándékosan mulasztotta volna el azzal a céllal, hogy a halála esetén a számla tulajdonjogát az alperes szerezze meg.

Az örökhagyó az egyéni számláját élettársi kapcsolat ideje alatt nyitotta meg, az általa, valamint a munkáltatója által eszközölt tagdíj befizetések teljesítésére az együttélés tartama alatt került sor, ezért az örökhagyó halálakor az egyéni nyugdíjszámlán nyilvántartott 1 826 066 forint - az első- és a másodfokú bíróság helyes jogi következtetése szerint - a volt élettársak közös megtakarításának minősül, és annak 913 033 forintos fele részét a felperes - élettársi közös vagyon megosztásának a jogcímén - alappal igényelheti. A megtakarítás egészének a közös vagyoni jellege szempontjából ugyanis nincs jogi jelentősége annak, hogy a számlára eszközölt befizetések túlnyomó részét nem az örökhagyó, hanem a munkáltatója teljesítette. A Tv. 12. §-ának (1) bekezdése szerint ugyanis a pénztár munkáltatói tagja a pénztárral kötött szerződés alapján egészben vagy részben csak a munkavállalójának a tagdíjfizetési kötelezettségét vállalhatja át (munkáltatói hozzájárulás). Ebből pedig az

következik, hogy a vitás munkáltatói hozzájárulás az örökhatározó által a Tv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján vállalt és közös megtakarítási céllal teljesített tagdíjbefizetések értékén szerzett vagyonnak minősül, amely utóbbi ugyancsak a volt élettársak közös vagyonához tartozik.

A kifejtettek miatt a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény végrehajtásáról szóló 168/1997. (X.6.) kormányrendelet szabályai a jogosultsági időként figyelembe vehető biztosítási jogviszonyokról

12. § (1) A Tny. 18. § (2b)-(2c) bekezdése szerinti, kereső tevékenységgel járó biztosítási vagy azzal egy tekintet alá eső jogviszonnyal szerzett jogosultsági időnek

a) az 1997. december 31-ét követően a Tbj. 5. § (1) bekezdés a), b) és e)-i) pontjában, valamint (2) és (3) bekezdésében meghatározott jogviszonyban - ideértve az alkalmi munkavállalói könyvvel történő foglalkoztatást, az egyszerűsített foglalkoztatást, a szakmunkástanuló és a szakközépiskolai tanuló kötelező nyári gyakorlatát, továbbá a Tbj. 1998. január 1-je és 1999. december 31-e között hatályos 7. § (2) bekezdése szerinti biztosítási időt is -;

b) az 1998. január 1-jét megelőzően

1. az a) pont szerinti jogviszonyban,
2. a kisiparosként,
3. a magánkereskedőként,
4. az alkalmi fizikai munkát végzőként,
5. a szerződéses üzemeltetésű üzlet biztosított vezetőjeként,
6. a gépjárművezető-képző munkaközösség tagjaként,
7. a gazdasági munkaközösség tagjaként,
8. az ipari szövetkezet tagjaként, ipari és szolgáltató szövetkezeti szakcsoport tagjaként,
9. a kisközpont tagjaként,
10. a mezőgazdasági (halászati) termelőszövetkezet tagjaként, mezőgazdasági szakszövetkezeti tagként,
11. a mezőgazdasági szakcsoport tagjaként,
12. az egyéni gazdálkodóként,
13. a nemzetközi szervhez tagként vagy munkatársként kiküldött személyként,
14. a külföldi munkavállalóként,
15. a külföldi munkavállaló előadóművészként,
16. az ügyvédi munkaközösség tagjaként,
17. a jogtanácsosi munkaközösség tagjaként,
18. a szabadalmi ügyvivői iroda vagy társaság tagjaként,
19. a közjegyzőként,
20. az önálló bírósági végrehajtóként,
21. a szerzői jogvédelem alá tartozó személyes alkotótevékenységet, előadóművészi tevékenységet folytatóként,
22. a munkaviszonyban nem álló előadóművészként, valamint
23. a 29. § (8) bekezdése, a 36. §, a 41. § és a 44. § (2) bekezdése alapján szerzett szolgálati idő minősül.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 38.§-a a figyelembe vehető szolgálati időről:

38. § (1) Szolgálati időként kell továbbá figyelembe venni

- a) a Tbj.-ben meghatározott, nyugellátás szerzése céljából megállapodást kötött személy esetében azt az időszakot, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- b) az egyházi jogi személy által kiállított igazolás alapján az egyházi személyként ilyen minőségben eltöltött, az 1997. december 31-ét követően pedig azt az időtartamot, amelyre 2011. december 31-éig az előírt nyugdíjbiztosítási és nyugdíjjárulékot, 2012. január 1-jétől az előírt nyugdíjjárulékot az egyházi jogi személy megfizette,
- c) a gyermeknevelési támogatás, az ápolási díj, valamint a gyermekgondozást segítő ellátás, illetve gyermekgondozási segély folyósításának időtartamát, amennyiben az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- d) a katonai (polgári) szolgálatban eltöltött időt,
- e) a táppénz (betegszabadság) - ide nem értve a külön jogszabály rendelkezése szerint kötött megállapodás alapján folyósított táppénzt -, a baleseti táppénz, a terhességi-gyermekágyi segély és a csecsemőgondozási díj folyósításának időtartamát, valamint a gyermekgondozási díj 2000. január 1-jét megelőző folyósításának időtartamát, illetőleg az 1999. december 31-ét követő gyermekgondozási díj, továbbá a rehabilitációs ellátás folyósításának azt az időtartamát, amelyre az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- f) az álláskereső támogatás folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- g) azt az időt, amely az 1997. december 31-én hatályos rendelkezések szerint szolgálati időnek minősült,
- h) a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény szerinti munka-rehabilitáció keretében foglalkoztatott személy tekintetében a munka-rehabilitációs díj folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- i) az Rjtv. szerinti rehabilitációs járadék folyósításának időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették,
- j) az Európai Unió tisztviselőinek és más alkalmazottainak nyugdíjbiztosítási átutalásáról és visszautalásáról szóló törvény alapján a nyugdíjbiztosítási visszautalás során elismert szolgálati időt, ha a Nyugdíjbiztosítási Alapot megillető összeget a Nyugdíjbiztosítási Alapnak átutalták,
- k) a szociális szövetkezeti tag tagi munkavégzésének időtartamát, ha az előírt nyugdíjjárulékot megfizették.

(2) Szolgálati időként nem lehet figyelembe venni

- a) az egyéni vállalkozó biztosítási kötelezettség alá tartozó jogviszonyának azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan az egyéni vállalkozónak 2011. december 31-éig fennálló időszakra nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék, 2012. január 1-jétől nyugdíjjárulék tartozása van,
- b) a társas vállalkozás tagja esetében az adott társas vállalkozás tagjaként fennállt biztosítási kötelezettség alá tartozó jogviszonyának azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan a társas vállalkozásnak a biztosítottnak minősülő akkori tagjai után 2011. december 31-éig fennálló időszakra nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék, 2012. január 1-jétől nyugdíjjárulék tartozása van,
- c) az egyéni vállalkozó vagy jogi személyiséggel nem rendelkező társas vállalkozás tagja, segítő családtagjának az e jogcímenen fennállt biztosítási idejének azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan az egyéni vállalkozónak, illetőleg a jogi személyiséggel nem rendelkező társas vállalkozásnak e segítő családtag után 2011. december 31-éig fennálló időszakra nyugdíjbiztosítási járulék vagy nyugdíjjárulék, 2012. január 1-jétől nyugdíjjárulék tartozása van,

d) a mezőgazdasági őstermelő biztosítási idejének azt az időtartamát, amelyre vonatkozóan nyugdíjjárulék tartozása van.

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2. számú melléklete az öregségi nyugdíjak kiszámítása során alkalmazandó szorzószámokról

	A	B
1.	Szolgálati idő (év)	Az öregségi nyugdíj alapját képező havi átlagkereset százaléká
2.	15	43,0
3.	16	45,0
4.	17	47,0
5.	18	49,0
6.	19	51,0
7.	20	53,0
8.	21	55,0
9.	22	57,0
10.	23	59,0
11.	24	61,0
12.	25	63,0
13.	26	64,0
14.	27	65,0
15.	28	66,0
16.	29	67,0
17.	30	68,0
18.	31	69,0
19.	32	70,0
20.	33	71,0
21.	34	72,0
22.	35	73,0
23.	36	74,0
24.	37	75,5
25.	38	77,0
26.	39	78,5
27.	40	80,0
28.	41	82,0
29.	42	84,0
30.	43	86,0
31.	44	88,0
32.	45	90,0
33.	46	92,0
34.	47	94,0
35.	48	96,0
36.	49	98,0
37.	50 vagy több	100,0

Ha az öregségi nyugdíj kiszámítása során figyelembe vett szolgálati idő arányos elismerés miatt nem éri el a 15 évet, az öregségi nyugdíj kiszámítása során alkalmazandó szorzószámot úgy kell meghatározni, hogy a 43%-os mértéket annyszor 2 százalékponttal kell csökkenteni, ahány év a 15 év szolgálati időből hiányzik.

A Legfelsőbb bíróság Mfv. III. 10.840/2011. számú határozata (2012. évi. 130. bírósági határozat)

A regionális nyugdíjbiztosítási igazgatóság - alperesi jogelőd - a 2010. május 3-án kelt elsőfokú határozatával 34 év 307 nap nyugdíjjogosultság megállapításához figyelembe vehető szolgálati időt állapított meg M. I. részére, aki a határozatot fellebbezéssel támadta és további szolgálati idők beszámítását kérte.

A Nyugdíjbiztosítási Jogorvoslati Igazgatóság a 2011. január 6. napján kelt másodfokú határozattal a fellebbezést elutasította. A közigazgatási eljárásban lefolytatott bizonyítás adatai (foglalkoztatók nemleges adatszolgáltatása, társadalombiztosítási nyilvántartás adatai és a Társadalombiztosítási Igazolvány tartalma) alapján megállapította, hogy nem bizonyított az igénylő által megjelölt két munkáltatónál (R. Kft. és W. Bt.) a szolgálati időt megalapozó jogviszonyok fennállása, figyelemmel a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 37. § (1) bekezdésére és a 43. § (2) bekezdésére.

M. I. a társadalombiztosítási határozatok bírósági felülvizsgálata iránt benyújtott keresetében az R. 2000. Kft.-nél 2001. január 4. és 2002. február 24. napja között fennállt munkaviszonya alapján kérte 416 nap szolgálati idő elismerését.

A munkaügyi bíróság ítéletével a társadalombiztosítási határozatokat hatályon kívül helyezte és az alperest új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezte.

A bíróság a per során meghallgatott tanúk (B. Zs. és N. J.) vallomását a felperesi előadással egyezőnek és életszerűnek találta a foglalkoztatás körülményei, a felperes által betöltött munkakör, a munkaidő és a munkaviszony időtartama tekintetében. Ez alapján a Tny. 43. § (2) és (3) bekezdésére utalva úgy rendelkezett, hogy az alperesnek a megismételt eljárásban szolgálati időként kell elismernie a 2001. január 4. és 2002. február 24. közötti időszakot.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte, a Tny. 37. § (1), (2) és (3) bekezdéseinek a megsértésére hivatkozással. Előadta, hogy a járulékbefizetés ténye a perben nem nyert bizonyítást, erre vonatkozóan a társadalombiztosítási nyilvántartásban sem álltak rendelkezésre adatok és ez a körülmény álláspontja szerint tanúkkal nem bizonyítható, ráadásul maga a felperes is elismerte a „feketén” történő foglalkoztatás tényét. Ezen kívül a foglalkoztató nyilatkozata és a felperes Társadalombiztosítási Igazolványa sem tartalmazott a szolgálati idő elismerését megalapozó adatokat, ezért a bíróság jogszabálysértően rendelkezett annak elismeréséről.

A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte annak jogszerűségére hivatkozva.

A felülvizsgálati kérelem megalapozott.

A Tny. 37. § (1) bekezdése szerint a Tbj.-ben biztosítottak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha az erre az időszakra előírt nyugdíjjárulékot megfizették. A (2) bekezdés a szolgálati idő elismerésére lehetőséget ad abban az esetben, ha a foglalkoztató a biztosított keresetéből, jövedelméből a nyugdíjjárulékot levonta, azonban annak befizetését részben vagy egészben elmulasztotta. A (3) bekezdés alapján, amennyiben a társadalombiztosítási szervek nyilvántartásaiból megállapítható a biztosítás ténye és a biztosítással járó jogviszony időtartamára vonatkozó adatok, azonban a nyugdíjjárulék levonás és befizetés ténye okiratok hiányában, illetve a foglalkoztató megszűnése miatt nem bizonyítható, abban az esetben a nyugdíjjárulék levonását (megfizetését) vélelmezni kell.

A szolgálati idő igazolására vonatkozó és a Tny. 43. § (2) és (3) bekezdésében meghatározott bizonyítási szabályok (egykorú foglalkoztatói okirat, eredeti nyilvántartások alapján kiállított igazolás, egyéb hitelt érdemlő bizonyítási mód és ezek értékelése) alapvetően e fenti rendelkezésekre figyelemmel értelmezhetőek. A szolgálati idő elismeréséhez ugyanis nem elégséges a konkrét munkavégzés igazolása, mivel a Tny. 37. §-a alapján a járulék levonás vagy befizetés igazolásától nem lehet eltekinteni, illetve a járulék levonásának, befizetésének vélelmezését megalapozó körülmények fennállása hiányában a nyugdíjjogosultságot megalapozó időszak nem ismerhető el. A jogalkotó ugyanis nem azt

kívánta e szabályok megalkotásával lehetővé tenni, hogy a teljesen illegális foglalkoztatást követően, amely során a munkaviszony egyik alanya sem tesz eleget a közterhek bevallásával és befizetésével járó kötelezettségeinek, utóbb, a munkavégzés tényének igazolásával szolgálati idő legyen elismerhető.

Peradat, hogy a felperes a keresetlevelében a következők szerint nyilatkozott: „Az R. Kft. ... elmulasztotta a törvényben előírt foglalkoztatói köteleességét és nem jelentett be és nem fizette be a köztartozásokat sem, tehát feketén alkalmazott”. A perben rendelkezésre álló egyéb bizonyítékok szintén azt támasztották alá, hogy a felperest az R. 2000. Kft. - függetlenül a munkavégzés tényétől - munkavállalóként nem tartotta nyilván, foglalkoztatói adatszolgáltatást nem teljesített, a munkabérből nem intézkedett a nyugdíjjárulék levonása, vagy akár bevallása iránt és erre nézve a felperes sem tett lépéseket, a saját oldalán felmerült nyugdíjjárulékot igazoltan nem fizette be.

Mindezekre figyelemmel a munkaügyi bíróság a jogszabály téves értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a tanúvallomások alapján - a biztosítási jogviszonyt igazoló társadalombiztosítási nyilvántartás illetve a járulék levonást vagy befizetést igazoló, és mindennek a vélelmezése lehetőségét alátámasztó adatok hiányában - megállapítható a nyugdíjjogosultságot megalapozó szolgálati idő.

Rámutat a Legfelsőbb Bíróság, hogy a tanúk vallomása egyébként sem volt olyan jelentőségű, hogy önmagában ítékezés alapjául szolgálhatott volna, mivel az adott helyszínen biztonsági őrként történő munkavégzés tényén kívül a tanúk nem tudtak konkrétan nyilatkozni, sem a munkabér pontos összegére, sem a jogviszony konkrét időtartamára, illetve egyéb olyan körülményre, ami az érvényes munkaviszony létrejöttét és annak eredményeként a közterhek viselésével történő foglalkoztatást bizonyították volna.

A Legfelsőbb Bíróság mindezek alapján a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (4) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte; mivel a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak voltak, ezért a kereset elutasításáról rendelkezett.